

School, café, restaurant, kunsttentoonstellingen, concert, brunch, tajine, sint voor de scouts, sixtiesavond, happy hours, party's, Franse lessen voor de buurtkinderen, pianolessen, notenleer, Moaf Platvorm, kroegentocht, yogalessen, balletlessen, communiefeesten en zelfs een huwelijksfeest: het is maar een wilde greep uit de activiteiten die plaatsvonden in het villakasteeltje (gebouwd begin twintigste eeuw - nu verdwenen) op de hoek van de Boskappellei en de Floris Verbraeckenlei in Mariaburg-Brasschaat.

De school was het belangrijkste. Die was het persoonlijk initiatief van de auteur van deze tekst. Nog tijdens de herstel- en aanpassingswerken van de villa kreeg hij de medewerking van de ouders van de Kalmthoutse steinerschool Het Rozenpoortje. In sterk gestileerde vorm zie je de roos van dat schooltje nog steeds in het logo van De Wingerd. De naam van de school verwijst naar de oorspronkelijke bewoner van de villa, de familie Van den Weyngaert. In het logo vind je naast de roos dan ook een referentie naar de wingerdplant en daarmee naar die mooie middeleeuwse ridderroman Tristan en Isolde die eindigt met een ineengestremgelde roos en wingerd. Het is een van de vele verhalen die de kinderen van De Wingerd zo konden en nog steeds kunnen smaken.

Dit is slechts één geschiedenis van De Wingerd, want er is te veel om te beschrijven uit die vijftientwintig jaar dat de school bestaat. Je zult hier geen waslijst van namen tegenkomen, zelfs niet één naam, want deze geschiedenis spitst zich toe op de schoolfeesten en wat er daar omheen gebeurde. Bovendien is deze geschiedenis beperkt in de tijd; de auteur van dit stukje heeft slechts de eerste helft van die kwarteeuw De Wingerd meegemaakt. Het verhaal is ook niet helemaal chronologisch opgebouwd, het is eerder een verzameling min of meer geordende herinneringen geassocieerd met de schoolfeesten.

De Wingerd is steeds heel sterk geweest in het vieren van feesten. Het begon al goed. Een mooi ingetogen openingsfeest met verhalen voor de kleuters en kinderen van de eerste, tweede en vierde klas op de eerste verdieping, waar de zon volop door de hoge vensters scheen. De Wingerd creëerde toen de traditie van de zak snoep voor de nieuwe eersteklassers. De tweede dag begonnen dan de lessen.

Het tweede schooljaar begon op dezelfde wijze met één klein verschil: de enige leerkracht van de lagere school versliep zich de tweede dag en de hele kinderbende stond zich buiten voor de deur hees te roepen om hem wakker te krijgen en binnen te mogen hongorig naar lessen, muziek en verhalen.

Veel muziek was er nog niet te horen op die allereerste schooldag in De Wingerd, maar dat zou een maand later helemaal anders zijn. Want dan - het was ter gelegenheid van het Michaëlsfeest - werd er een echt openingsfeest gegeven en zongen de 29 kinderen van de lagere school meerstemmig op de houten trap in de hal. De muren waren versierd met talrijke foto's uit de eerste maand van het schoolleven. Daarop zag je kinderen spelen onder hoge schaduwrijke bomen waaronder toen nog gras groeide. De vele ongedurige kindervoeten zouden er snel een zand- en modderbak van maken. Maar de bomen bleven staan. Ze leverden zelfs meer dan schaduw. Een iets te late snoeibeurt veranderde de grote suikerahorn bij de voordeur in een fontein van suikerwater. De kinderen hielden er hun drinkbussen onder en genoten van het zoete sap. Lekkerder dan berkensap overigens. De ahorn heeft het overleefd

en staat nu nog als een van de weinig overgebleven bomen van het Wingerdperk in de huidige verkaveling als een zoete herinnering aan het eerste Wingerdperk.

Het openingsfeest ging voor de buitenwereld ongemerkt voorbij. Dat was helemaal anders toen er vijf later een tweede openingsfeest werd gehouden ter gelegenheid van de ingebruikname van de nieuwbouw in de Zwemdoklei. Toen waren pers en tv er wel bij. Maar het was dan ook groot nieuws: De Wingerd was de eerste alternatieve school die met subsidies was aangekocht en verbouwd.

De eerste jaren werd het Michaëlsfeest op zaterdag of zondag gevierd. Dan kwamen er veel ouders meefeesten en kijken naar de kinderen die - meestal vruchteloze - pogingen ondernamen om hun al dan niet zelfgemaakte vliegers omhoog te laten op het voetbalveld. Later werd het feest op de exacte datum gevierd en nog later op de woensdag die er het dichtst bij kwam. Dan was er toneel en verhaal en vooral een groot spel in de tuin met de hele schoolbevolking van kleuters tot zesde klas. En schrik dat ze hadden van de duivel die in de tuin rondspookte!

Het eerste Sint-Maartensfeest was wonderlijk mooi met de lantaarntocht in het park en tal van mensen uit nabije en verre omgeving die de avond gezellig musicerend besloten rond een groot vuur. De volgende jaren werd de lantaarntocht meer en meer buiten de school gehouden. Dan kregen de kinderen appeltjes bij de burens en de leraar een jenevertje. Of maakte de hele school een betoverende wandeling over de donkere Kattekensberg van Rustoord naar de school. En het schimmenspel tijdens dat feest dat vele mooie oefeningen opleverde en de creativiteit van de spelers enorm aansprak. Het was ook altijd een bijzonder muzikaal feest met een grote inzet van de kinderen. Lieder en in alle mogelijke toonaarden op de blokfluit spelen of op andere instrumenten. In majeur- en mineurtoonaarden het Mijn licht gaat uit spelen tot de vingers blauw zagen van de kou. Want op het Sint-Maartensfeest durfde het al wel eens vriezen. De regen was zelden een spelbreker, maar die ene keer - de school was toen al in de Zwemdoklei - dat hij dat toch was, zagen we een lange stoet van kinderen met lantaarns dwars door de verduisterde school en de al even donkere zaal vol ouders trekken.

Sinterklaas die het eerste jaar nog gewoon in de klas kon ontvangen worden, maar de volgende jaren moest uitwijken naar een zaal in de buurt, kwam na enkele jaren in de eigen zaal. Daar vond hij zijn troon centraal tussen honderden lichtjes en muisstille kinderen en vertelde er het verhaal dat elk kind uit het hoofd kende. Maar de kinderen luisterden elk jaar weer alsof ze het de eerste keer hoorden. Zwarte Piet kreeg geleidelijk meer aandacht en de traditie ontstond om Piet achter de leraar aan te laten hollen tot groot jolijt van de hele lagere school. En dan die klassen vol geschenken: boeken, muziekinstrumenten, speelgoed en natuurlijk speculaas en marsepein. De 'mikman' deed zijn intrede in De Wingerd en werd een jaarlijks weerkerend sinterklaasgebakje.

Van al de kerstfeesten in De Wingerd is er één dat bijzonder indruk maakte. Het was in het derde jaar van De Wingerd. De parochie van Mariaburg bestond 75 jaar en de pastoor vroeg of de school iets wilde doen om dat te vieren. In de kerk werd een groot podium gebouwd en alle kinderen van de lagere school speelden toneel. Drie toneelstukken na elkaar met muzikale ondersteuning van de jeugdmuziekschool van Stabroek voor een bomvolle kerk. De dag van de opvoering werd koning Herodes' jongste broertje - en latere leerling van De Wingerd - geboren. Een jaar later werd er in de kersttijd zelfs een kind geboren op school. Het bracht de eerste weken van zijn leven door in de armen van de leraar en enkele zorgzame kinderen. Dertien maanden oud zette het zijn eerste stapjes in de kleuterklas, daarbij enthousiast

aangemoedigd door de kleuters. Enkele jaren later was het een van de kleuters die de nieuwgebouwde kleuterschool mochten inwijden.

Niet alleen de kinderen speelden kerstspelen - een in De Wingerd gecreëerd kerstspel voor de eerste klas wordt nog regelmatig in andere scholen in Nederland en Vlaanderen opgevoerd - de leraren en de ouders deden dat ook. Een oude herder speelde zijn rol zo overtuigend dat enkele ouders dachten dat hij op sterven na dood was en de '100' al wilden bellen. Er was eens een kwade waard die zo overtuigend zijn rol speelde dat Jozef écht schrik kreeg. Maar het succes van elke opvoering was toch weggelegd voor de drie vechtende herders die inspirerend werkten op het spel van de derdeklassers. Over de rol van geweld in de opvoeding zou ik hier kunnen uitweiden...

Kerstmis was ook een muzikale gebeurtenis. Niets mooier en dankbaarder voor een groep kinderen dan kerstliederen zingen en spelen op diverse instrumenten. En dan daarmee naar buiten trekken, naar kerkdeuren (zelfs die van de kathedraal in Antwerpen), cafés, rusthuizen, en zo meer. Driekoningenliederen waren daarvoor nog meer geschikt. Verkleed rondtrekken op driekoningenavond in Brasschaat, van deur tot deur, van café naar café en veel geld ophalen voor de schoolreis. Maar dan was er een sportief kind dat onderweg over een paaltje wilde springen. Het vergat dat het voor de gelegenheid een lang wit kleed droeg. Het nam een aanloop, spreidde de benen, steunde de handen op het paaltje en sprong... Zelden zo'n mooie tuimeling gezien.

Het kerstfeest stimuleerde ook het zakelijk instinct van de kinderen. Waarom geen kerstbomen verkopen op school? Het idee bracht goed geld op. Dat zakelijke was ook een van de typische kenmerken van De Wingerd. Het werd geoefend en geschoold op de wekelijkse woensdagkraam bij de schoolpoort. Groenten en bloemen uit de schooltuin werden er aan de man gebracht, maar de kinderen bakten ook wafels of Zweedse bolletjes of nog meer van dat lekkers om er te verkopen.

De schooltuin? Die werd door een groep kinderen aangelegd. Eerst moesten er honderden schoenen uit de grond gehaald. Hoe die daar kwamen, heeft met de voorgeschiedenis van de locatie te maken; vertelstof dus voor een andere gelegenheid. Maar dan moesten er ook bomen geveld worden. Dat deden de kinderen zelf met boomzagen, hakbijlen en ander gevaarlijk gereedschap. Gelukkig zijn alleen de bomen gesneuveld. Het hout ervan werd later bewerkt tijdens de lessen houtbewerking. Zaaïen en oogsten was één zaak, bemesten een andere. Waar zijn de middagpauzes waarin we met de aanhangwagen mest gingen halen op de Sterhoeve en de kinderen boven op de mestkar naar school terugkeerden? Mest afladen en uitspreiden met de riek was alleen de eerste minuten een werkje waar je moest aan wennen. Daarna ging het vanzelf en hing de mest tot over en achter de oren. Niemand die er zich druk om maakte of een vies gezicht trok.

Dat deden enkele kinderen wel toen de beerput van de school overliep en een ouder en een leraar hun walg overwonnen om in de put en met blote handen de verstopping te lijf te gaan. "Vies, hé" zei een van de kinderen. Een tegendraadse maagbeweging kon toen bij de ontstoppers amper onderdrukt worden.

Het feest van Lichtmis werd het eerste jaar nog schuchter gevierd in de kleuterklas. De volgende jaren groeide het uit tot een echt schoolfeest met pannenkoeken en een groot vuur waarop de resten van de kerstversiering werden verbrand. Het gebeurde regelmatig dat er

meer rook dan vuur was. Maar er was ook een jaar dat het vuur hoog en goed brandde en dat daarboven een zwakke winterzon scheen met een prachtige ronde regenboog eromheen. Het feest kreeg later nog meer allure toen de zesdeklassers het vuur plechtig aanstaken met hun zelfgemaakte fakkels.

Carnaval werd het echte kinderfeest met verkleedpartijen, geschminkte gezichten; petten, kappen, hoeden in alle kleuren en formaten. Een zoon die zich in zijn vader verkleedde en plots heel erg op hem leek, en mannelijke zesdeklassers die zich op hoge hakken en in smalle jurken aan transvestitisme bezondigden, zijn maar enkele van de opvallende figuren op die feesten geweest. Confetti strooien - maanden later vond ik die nog terug tussen de toetsen van de accordeon - en zingen en dansen. Op foto's uit 1984 zie ik de hele schoolbevolking van het eerste Wingerdjaar haast onherkenbaar aan de rand van de dansvloer zitten.

De accordeon was het ideale middel om een feest op gang te trekken, vooral als er een wandeling bij te pas kwam. Tal van palmpasenoptochten in Mariaburg of later in het park van Brasschaat werden geleid door accordeonmuziek. Daaromheen zwermde kinderen met blokfluiten en violen, soms ook eens een ouder met een doedelzak. Het was die ouder die in de beginjaren van De Wingerd zelfs een tijdlang Russisch had gegeven in de lagere school. Duits kwam wekelijks in alle klassen aan bod en werd gegeven door die dame van Duitse afkomst die zich met haar nationaal gevoel voor grondigheid ook over de toneelkleden en -attributen ontfermde. O wee wie het waagde de toneelkamer overhoop te halen. Maar het Duits verdween en Engels kwam in de plaats. Andere tijden eisten nu eenmaal een andere aanpak. Het was ook die Duitse dame die jarenlang de ouderraad leidde en met de ouders ervoor zorgde dat er op elk palmpasfeest een groot paasontbijt werd geserveerd. Indrukwekkend en van een bijzondere schoonheid waren die ontbijten destijds in de Hemelhoeve. Maar de ouderraad deed meer. De geschenkenbeurs in de herfst werd een begrip in Brasschaat en is dat nog steeds. De jaarlijkse open dag in juni kon ook maar slagen dankzij de inzet van de ouderraad. De school kon de stevige Duitse aanpak van die taalleerkracht goed gebruiken die eerste jaren (en later ook nog).

Na de paasvakantie brak het tijdperk van de schoolreizen aan. De eerste twee jaren waren er geen meerdaagse reizen, maar daarna werd het een goede gewoonte. Aanvankelijk alleen voor de zesde klas, later voor alle klassen. De eerste schoolreis ging, wat dacht je met al die lessen Duits, naar de Eifel in Duitsland. Het was enkele dagen na de kernramp in Tsjernobil. In België was er geen probleem volgens de overheid, maar net over de grens in Duitsland golden er strenge voedingsvoorschriften omwille van het stralingsgevaar.

Maar wat vielen de wandelingen voor sommigen tegen: "Na de volgende bocht zijn we er," trachtte ik hen moed in te spreken. Maar er kwamen zo veel bochten dat een van de ouders besloot om zich in het bos neer te zetten. Enkele kinderen volgden het voorbeeld, maar anderen gingen in geforceerd tempo voort en zagen al snel dat inderdaad na de volgende bocht het busje stond te wachten.

De volgende schoolreis ging de hele combinatieklas van derde, vierde, vijfde en zesde leerjaar mee en stilaan ontstond de gewoonte om met elke klas een meerdaagse uitstap te maken. Nu eens was het zonnig en warm, dan weer was het een koude en verregende schoolreis. Die regenreizen waren eigenlijk de gezelligste. Doornat in het logies aankomen en dan gezellig dicht bijeen onder warme dekens bij de kachel waarboven de kleren te drogen hangen. En als het dan toch regent, waarom dan op de weg blijven? Dan kun je toch even goed gewoon door de rivier wandelen of niet?

Wandelen was de hoofdzaak op elke schoolreis, want al wandelend leer je elkaar beter kennen en zie je ook meer. Soms verloor de leraar zijn legendarisch oriëntatievermogen en kwam de hele groep driemaal binnen het uur voorbij dezelfde plaats in het bos. De afstanden waren ook niet altijd goed ingeschat. Van de bron van de Warchenne naar Arimont wandelen werd een kilometerslange uitstap. Het geschatte aantal kilometers werd met de helft overschreden en zo ontstond een nieuwe stapmaat: de cielometer. De kinderen aanvaardden die nieuwe maat en konden razendsnel omrekenen van de geplande naar de in realiteit te presteren afstand.

We kwamen een keer een verkeersbord tegen om de snelheid - die van de auto's wel te verstaan - te matigen. Daarop stond: "Vous avez des enfants? Nous aussi". Maar de groep kinderen die daar rond de leerkracht en één moeder poseerde voor de foto waren slechts tijdelijk hun kinderen.

Ouders maakten op schoolreizen ook een en ander mee in de laatavonduren. Bijzonder gezellige momenten bij een glas wijn, of religieuze momenten van extase wanneer in de 'monte-charge' een verschijning van Maria werd geënceneerd.

Soms werd het ook spannend op zo'n schoolreis. In Duitsland vierden we met een protestantse gemeente het feest van Ons-Heer-Hemelvaart. De protestanten protesteerden - trouw aan hun naam - tegen de vondst van de Wingerdkinderen die hun ballonnen aan elkaar hadden geknoopt en ze zo de lucht inlieten, hoger en verder dan al die brave éénballonnigen. Er ontstond wrijving tussen de plaatselijke jeugd en de onze. Het liep ei zo na uit de hand en 's avonds moesten enkele ouders op straat patrouilleren om de gemoederen te bedaren.

Patrouilleren moesten leerkracht en ouders ook als ze het logies moesten delen met een andere school die minder gedisciplineerd was en er van slapen niets in huis dreigde te komen. En slapen deed de leerkracht veiligheidshalve altijd al op de meest ongewone plekken tijdens de schoolreizen. In een gang achter een zetel, in een vensternis naast de trap, onder een tafel in de eetkamer of buiten als het moest.

Een week lang had ik de kinderen erop gewezen niet over grasveldjes en tuinpaden te lopen: respect voor andermans eigendom. Maar de Duitse professor die ons meenam voor een boswandeling sleurde de hele bent ongegeneerd en razendsnel mee over privégrond en gazonnetjes. En wat is er leuker dan tijdens een stadswandeling aan te komen bij een kerk waar een pasgetrouwd stel net naar buiten komt en vraagt om te zingen. Wat we dan ook deden en er gul voor beloond werden.

Ardennen, Frankrijk, Duitsland, ja zelfs Engeland kwamen aan de beurt als bestemming voor schoolreizen. In Engeland konden we het verschil beleven tussen een authentieke Engelse uniformschool en de onze tijdens een partijtje voetbal tussen de beide scholen. Wij op zijn Engels (dachten we toch) de ploeg luidkeels aanmoedigen en zwaaien met vlaggetjes; zij streng en zwijgend aan de kant. Zij wonnen de match. Wij de sfeer.

Voetballen in een steinerschool? Er was een tijd dat het ongehoord was (zoals computers, waarbij De Wingerd ook de eerste steinerschool was die er gebruik van maakte), maar in De Wingerd was het geen probleem. Veel plaats om te sjotten was er niet. Toch maakten we met de freinetschool - die toen gehuisvest was waar nu De Wingerd is - de afspraak voor een match. De freinetjes waren degelijk voorbereid door hun dagelijkse praktijk op hun grote grasveld. Maar De Wingerd won glansrijk. Een revanche is er nooit gekomen. Durfden ze niet meer? Jawel, een revanche is er later wel gekomen, zij het op een totaal andere manier dan verwacht, het had niks met voetbal te maken, en weer won De Wingerd. Het ging zo: toen De Wingerd uit het kasteeltje weg moest, stond het terrein dat de freinetschool huurde te koop. Freinet durfde de stap om te kopen niet aan, De Wingerd wel. Zo werd de freinetschool

huurder van De Wingerd tot die laatste zelf terrein en gebouwen betrok en Freinet naar Schoten verhuisde.

Het was niet altijd peis en vree die eerste jaren in de Zwemdoklei. We moesten het terrein delen met de instelling die nu buur is van de school. Nu en dan was er vandalisme of werd er ingebroken. Computers weg, violen in stukken geslagen, gebroken blokfluiten. Regelmatig politietoezicht bracht beterschap. In de Boskappellei werd er ook af en toe ingebroken maar bleef het schoolmateriaal buiten schot. We maakten er echter ook enkele kleine en grote drama's mee. De banken op school waren aanvankelijk van die oerdegelijke houten banken met tafelblad en zitbank in één stuk. Als zo'n bank omvalt en het pinkje van een eersteklasser zit eronder, dan ziet het piepkleine beentje van dat pinkje plots het daglicht.

Een zesdeklasser stond eens iets te dicht bij de kachel om naar de kaart van België te kijken. Broek in brand, kind haastig afgevoerd naar het brandwondencentrum.

De druk in de verwarmingsketel op de eerste verdieping liep zo hoog op dat hete stoom ontsnapte. Al goed dat er een stevige brandtrap was geïnstalleerd waarlangs de kinderen ongedeerd het gebouw konden verlaten.

Na enkele benauwende blikseminslagen werd er een ingenieus bliksemafleidingssysteem geïnstalleerd. Maar tegen het trillend geweld van een wegwals die de nieuw aangelegde klinkers van de Floris Verbraekenlei aandamde, was niets te doen. Midden in de nacht kwam het plafond van de klas naar beneden en bedekte tafels en stoelen. Gelukkig gebeurde dat niet overdag. In de Zwemdoklei zorgde de geïmproviseerde klim- en hang- en schommelinstallatie voor een of meer gebroken armen. Meer en erger onheil werd de school toen bespaard.

Maar terug naar de feesten. We vierden natuurlijk het pinksterfeest waarbij de kleuterklas in het midden van de belangstelling stond. Pinksterbruid en -bruidegom werden voor het oog van de hele school ontkleed (tot op zekere hoogte) en dan in feestkledij gestoken. Niet iedere kleuterbruid of -bruidegom was daar gelukkig mee. Nog nooit een ongelukkige bruidegom gezien? Bekijk dan eens foto's van het pinksterfeest uit het eerste Wingerdjaar.

En het midzomerfeest ofte Sint-Jansfeest. Dat werd een uitbundig feest. In de beginjaren van de school op een zondag gevierd, was het een feest voor kinderen en ouders. Met volksspelen en wedstrijden en vooral een groot vuur waar de kinderen mochten (moesten) over springen. Een heldendaad voor sommigen, een lachertje voor de dapperen, al hielden ze er soms verschroeide haren of wenkbrauwen aan over. Het feest viel samen met de kortste nacht van het jaar, dus daar moest iets mee gedaan worden. De midzomernachtwandelingen ontstonden. Eerst alleen met de zesdeklassers, maar al gauw mochten ook de vijfdeklassers mee. Een hele nacht stappen en sterren zien of in de regen lopen maar vooral afzien. Soms was de afstand iets te groot en bleven er kinderen 's morgens uitgeput langs de kant van de weg zitten, waar ze met de bezemwagen werden opgehaald.

Eén keer gaven de kinderen op de laatste zondag van het schooljaar een lenteconcert in zaal Elcks Thuis, begeleid door een selecte groep musici, voor een goed gevulde zaal. De Wingerdkinderen heetten toen één dag lang "het Mariaburgs kinderkoor".

Het schooljaar werd afgesloten met een plechtige getuigschriftenuitreiking en een grote barbecue. Maar barbecue en getuigschrift was geen goede combinatie. De vetvlekken op het laatste getuigden vooral van het succes van het eerste.

Er valt nog veel meer te vertellen, want al schrijvend werden herinneringen aan zo veel andere zaken wakker. Ik bewaar ze voor later als er nog eens een verjaardag van De Wingerd gevierd wordt.